

ІНФОРМАЦІЙНА І КОМУНІКАЦІЙНА ПІДТРИМКА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проаналізовано внутрішній і зовнішній напрямки регіональної політики Європейського Союзу. Зазначається, що їх успішності сприяє інформаційно-комунікаційна співпраця, яка забезпечує налагодження взаємодії з питань, котрі мають взаємний інтерес.

Охарактеризовано особливості інформаційно-комунікаційної підтримки регіональних програм Європейського Союзу та їхню специфіку в українському комунікаційному просторі. Запропонована типологізація регіональних програм інформаційно-комунікаційного спрямування, реалізованих в Україні.

58 — Досліджено пріоритетні для українців канали комунікації про ЄС та його регіональні проекти. Робиться висновок, що інформаційно-комунікаційні заходи можуть не лише сприяти досягненню цілей проектів і програм, а і створювати їх позитивний імідж, підвищувати рівень довіри до них та євроінтеграції загалом.

Ключові слова: європейське Добросусідство, Європейський Союз, поінформованість громадськості, Представництво ЄС в Україні, PR-підтримка регіональних проектів ЄС, регіональна політика, регіональне партнерство.

Analyzed internal and external areas of regional policy of the European Union. Reported that their success contributes to information and communication cooperation, providing liaison on matters of mutual interest. Characterized the features of information and communications support to regional programs of the European Union and their peculiarities in Ukrainian communications space. Proposed typology of regional information and communication programs targeting implemented in Ukraine. Researched priority for Ukrainian channels of communication on the EU and its regional projects. It is concluded that information and communication activities can not only promote the objectives of projects and programs, but also create their positive image, enhance their credibility and European integration in general.

Key words: European Neighbourhood, European Union, public awareness, EU Delegation in Ukraine, PR-support for regional projects EU, regional policy, regional partnerships.

Три напрямки регіональної політики Європейського Союзу

Актуальність дослідження проблеми регіональних комунікаційних процесів ЄС зумовлена двома основними чинниками. По-перше, актуалізацією регіонального чинника євроінтеграційного процесу, тією увагою, що приділяють усі інституції Європейського Союзу різним аспектам регіонального розвитку країн Європи, і тими досягненнями, що має ЄС у цьому напрямку. Успіх ЄС у реалізації регіональної політики привернув увагу і сформував сприятливу думку, в тому числі ООН й ОЕСР. Лауреат Нобелівської премії, економіст М.Спенс зазначав, що Європа має ділитися своїм досвідом у сфері регіонального розвитку з багатьма іншими регіонами світу [1, с. 3].

Д. Анер, Генеральний директор із регіональної політики Європейської Комісії, зауважує, що до ЄК звернулися кілька країн, що бажають встановити діалог із питань регіональної політики, мета якого полягає у стимулюванні обміну досвідом і інформацією. Це стосується Китаю, Росії та Бразилії, де вже реалізується програма-зустріч на вищому рівні, семінарів і підготовчих курсів. Він підкреслює, що інтерес до європейського досвіду за межами Європи настільки сильний, що Генеральний директорат із регіональної політики вперше створив невелику спеціальну групу для організації діалогів з питань регіональної політики з країнами, які не входять до ЄС. Усвідомлюючи політичне і практичне значення такої діяльності, у 2009 р. Європейський Парламент виділив фінансування для пілотного проекту "Зміцнення регіональної і місцевої співпраці зарахунок просування регіональної політики ЄС на глобальному рівні" [1, с. 3].

По-друге, тим стратегічним значенням, яке має адекватна інформаційна підтримка європейської інтеграції загалом і, зокрема регіональної політики, без чого не можуть ефективно працювати структури Євросоюзу і розвиватися відносини між ними і регіонами ЄС та між ними і країнами-партнерами.

Аналізуючи досвід ЄС у сфері регіональної політики, Р. Гоуле серед інших його важливих аспектів, які варто враховувати під час розробки регіональної політики й управління нею, виділяє комунікаційний. Він пише: прозорість процесу реалізації стратегії та програми розглядається як важлива складова ефективного управління у XXI столітті. Відповідно, ефективні комунікаційні й інформаційні системи мають бути включені в процеси управління

програмами, наприклад, для того, щоб вказувати на проекти, яким була надана допомога, результати моніторингу й оцінки, а також пояснень для потенційних бенефіціарів щодо того, як отримати державну допомогу [1, с. 14].

Саме тому об'єктом нашого дослідження стали особливості інформаційно-комунікаційної підтримки регіональних програм Європейського Союзу, предметом – регіональні комунікаційні кампанії ЄС в українському комунікаційному просторі.

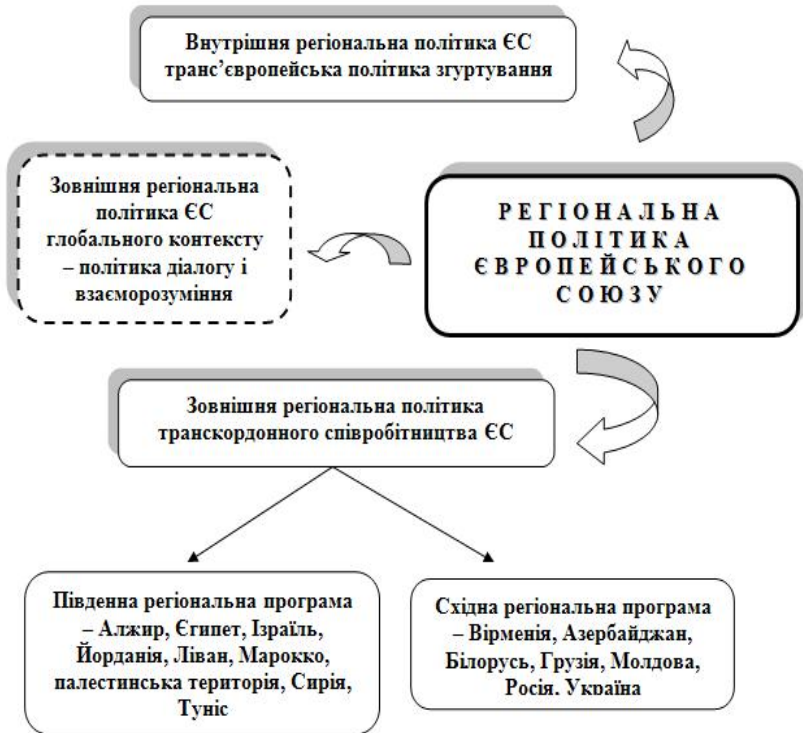
Починаючи розгляд особливостей інформаційно-комунікаційної підтримки регіональних програм Європейського Союзу, перш за все, проаналізуємо структуру регіональної політики ЄС, оскільки вона охоплює не лише європейський інтеграційний процес, але і загалом глобалізаційний процес. На наш погляд, можна виокремити внутрішній і зовнішній напрямки регіональної політики Європейського Союзу, яка охоплює європейське територіальне співробітництво з метою зміцнення транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва.

Структуру регіональної політики ЄС можна подати у вигляді системної моделі (рис. 1).

1. Внутрішня регіональна політика охоплює країни-члени ЄС. Вона забезпечує співпрацю між 271 регіоном через внутрішні кордони ЄС, а тому фактично охоплює міжрегіональну, транс'європейську співпрацю країн-членів ЄС. Її можна умовно назвати *політикою згуртування Європейського Союзу*. Її необхідність зумовлена тим, що, будучи одною з найбагатших територій світу, Європа має значні економічні та соціальні відмінності між державами-членами ЄС та їх регіонами. Завдання скорочення розбіжностей між ними стали особливо актуальними після 2004 р. зі вступом 12 нових держав-членів, ВВП яких був значно нижче середнього по ЄС. Розпочаті тоді регіональні проекти знайшли підтримку у громадян ЄС, які відчували, що їхні міста чи регіони та вони особисто виграли від цієї політики [12].

2. Зовнішня регіональна політика ЄС. Європейські дослідники вважають, що сучасні проблеми викликають потребу мислити глобально, а діяти локально. Основні проблеми, з якими зустрічаються регіони світу, мають значний “територіальний” вимір, який вимагає відповідних дій, перш за все, на місцевому і регіональному рівнях. ЄС не може знайти розв’язання цих проблем, діючи одноосібно. Саме

Структура регіональної політики Європейського Союзу

тому співпраця з країнами, що не входять до ЄС, розглядається як така, що відповідає спільним інтересам світу і є дуже важливою. Тому виникає потреба розробки та реалізації зовнішньої регіональної політики ЄС у двоякому проявленні.

Насамперед, *зовнішня регіональна політика глобального контексту, що, по суті, є транснаціональною політикою*, яка охоплює партнерську взаємодію ЄС з групами країн за межами ЄС-27, зокрема, Асоціації країн Південно-Східної Азії (ASEAN), країн Центральної Америки чи Західноафриканським Економічним і Валютним Союзом (UEMOA).

Її здійсненню у 2009–2010 рр., наприклад, сприяла реалізація пілотного проекту “Зміцнення регіональної і місцевої співпраці шляхом сприяння регіональній політиці ЄС у глобальному масштабі”, спрямованого на поліпшення двосторонньої співпраці з Китаєм,

Росією, Бразилією, Україною та іншими країнами, стратегічними партнерами ЄС, зорієнтованого на досягнення більш високого рівня взаєморозуміння і стимулювання ефективної регіональної політики і підвищення прозорості діяльності і пріоритетів регіональної політики [13].

Виступаючи у травні 2009 р. у Брюсселі на конференції “Регіональне управління у глобальному контексті”, колишній комісар із регіональної політики Д. Хебнер сказала: “У всьому світі країни мають схожі проблеми, серед яких глобальна економічна криза займає далеко не останнє місце, однак також існують проблеми старіння населення, ризики зміни клімату і занепокоєння енергетичною безпекою. В Європейському Союзі ми розвиваємо партнерство з країнами за межами ЄС, що створює певні вигоди для обох сторін” [1, с. 15].

62 — З іншого боку, зовнішня регіональна політика ЄС охоплює країни, що мають спільні кордони з ЄС і сприяє уникненню нових кордонів, які поділяють ЄС і прилеглі території. Будемо називати її *зовнішньою регіональною прикордонною політикою ЄС*. Вона допомагає розвитку конструктивних контактів між регіонами і країнами, що знаходяться у безпосередній близькості від ЄС, налагодити співпрацю з ЄС, а країнам-кандидатам підготуватися до виконання зобов’язань, пов’язаних із членством у ЄС. Ця політика також спрямована на переконання їх населення в певних вигодах від перебування в ЄС.

Регіональне прикордонне співробітництво ЄС має дві складові:

1. Південна регіональна програма стосується країн, з якими ЄС межує на півдні, Середземномор’ї – Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Марокко, окупована палестинська територія, Сирія, Туніс [16, 17].

2. Східна регіональна програма, спрямована на країни східної Європи – Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова, Росія, Україна [20].

Обидві програми спираються на розроблену в 2003–2004 рр. Європейську Політику Добросусідства (ЄПД), основи якої вперше викладені в документах ЄК “Велика Європа” [30] і “Стратегія Європейської політики сусідства” [21]. Плани дій ЄПД спрямовані на виконання таких завдань: здійснення політичного діалогу і реформ; забезпечення економічного і соціального співробітництва і розвитку; вирішення питань, пов’язаних із торгівлею, правосуддям і внутрішніми справами, транспортом, енергоносіями; розвиток

інформаційного суспільства; захист навколишнього середовища, здійснення досліджень і розробок.

Регіональні проекти, що здійснюються в рамках простору ЄПД, розглядаються як форум для діалогу й обміну думками і досвідом, оскільки за одним столом збираються представники країн-партнерів, які, незважаючи на явні розбіжності, що іноді виникають між ними, шукають спільні розв'язання найскладніших проблем. З 2007 р. основним фінансовим механізмом їх реалізації, що сприяє перетворенню політичних рішень на практичні дії на місцях, є Європейський інструмент сусідства і партнерства (ЄІСП). На період 2007–2013 рр. загальні асигнування на ЄІСП, якими розпоряджається Генеральний директорат EuropeAid, складають майже 12 млрд. євро. Пріоритетні напрямки регіональної співпраці з партнерами на Сході визначаються Східною регіональною стратегією ЄІСП на 2007–2013 рр., прийнятою Європейською Комісією у березні 2007 р. [15]. На період з 2007 до 2010 рр. виділено 223 млн. євро.

Україна включена в європейські регіональні процеси через Європейську Політику Добросусідства та ініціативу “Східне партнерство”, яка є “специфічним Східним виміром у рамках Європейської політики сусідства” [10]. Регіональне співробітництво за участю України стосується досить різних проблем, зокрема:

- розвитку енергетичної галузі;
- екологічних проблем;
- подолання транспортних проблем;
- розвитку транскордонного співробітництва;
- забезпечення міжкультурних зв'язків [28; 5].

Успішності кожного з напрямків регіональної політики сприяють інформаційно-комунікаційні процеси, що їх супроводжують. “Недостатня поінформованість і відсутність залучення зацікавлених осіб до розробки програм у рамках ЄІСП і їх моніторингу обмежує можливості ефективної співпраці з відповідними зацікавленими особами в ЄС, не сприяє розв'язанню актуальних проблем, що існують в Україні, робить допомогу, яка надається ЄС, не настільки ефективною, як планувалося при створенні нового інструменту фінансування”, – зазначено на українському сайті “Інструмент Європейського Сусідства та Партнерства – ЄІСП”, створеному для підвищення рівня поінформованості громадських організацій, місцевої влади, наукових інституцій та інших зацікавлених осіб

про можливості фінансування та його пріоритети відповідно до Інструменту європейського сусідства і партнерства [7].

Регіональні інформаційні та комунікаційні програми Європейського Союзу

У керівництві щодо комунікації та прозорості, що розроблено ЄК для забезпечення дій, які повністю або частково фінансується Європейським Союзом, зазначається важливість інформаційних і комунікаційних заходів, спрямованих на підвищення обізнаності щодо дій ЄС у країні або регіоні. Тут записано, що в усіх діях (проектах, програмах і так далі) комунікаційні заходи повинні бути правильно сплановані.

64 — З метою максимального комунікаційного впливу: інформація, що використовується, має бути точною, цікавою для цільових аудиторій, заходи мають бути своєчасними, узгодженими з Комісією, потрібними цільовим аудиторіям, відповідно спрямованими, належними ресурсам, які витрачаються, і очікуваному ефекту. Комунікації і прозорість плану будь-якої дії повинні відповідати максимальній синергії і стратегії Єврокомісії (або відповідним департаментам Комісії) [14, с. 7].

Серед пріоритетних напрямків співробітництва ЄС із сусідніми країнами є спеціальні проекти, пов'язані з *реалізацією інформаційно-комунікаційних завдань*, які охоплюють комунікаційний простір прикордонних територій – “Регіональна інформація і комунікація” і “Регіональна програма обміну і поширення інформації” [8].

Ці програми – складова частина загальної комунікаційної політики Європейського Союзу. Їх ініціатори вважають, що інформаційно-комунікаційна співпраця має велике значення, оскільки доповнює національні програми, розв'язує складні проблеми, що мають регіональний вимір і сприяє налагодженню взаємодії з питань, які складають взаємний інтерес [5].

Інформаційно-комунікаційна регіональна співпраця спочатку мала місце у країнах південного регіону. Проект “**Регіональна інформація і комунікація**” [26] у 2004–2007 рр. реалізовувався як програма південного партнерства (Euro-Med Partnership) в Алжирі, Єгипті, Ізраїлі, Йорданії, Лівані, Марокко, палестинських територіях, Сирії, Тунісі, Туреччині (до 2007 р.) і фінансувалася в рамках програми MEDA.

Вона була спрямована на підвищення знань, рівня поінформованості і розуміння євро-середземноморського партнерства, в основному, через роботу зі ЗМІ і зосередженні уваги на громадянському суспільстві та молоді. Проект сприяв дебатам, діалогу і взаємодії молодих людей, дискусіям про майбутнє, підтримці та зміцненню у середземноморському регіоні громадянського суспільства.

Поінформованості про регіональні програми і проекти сприяли спільні теле- і радіопрограми в Європі та середземноморських країнах-партнерах, підтримка у регіоні ЗМІ і молодіжних проектів, поїздки журналістів. Створений у рамках цього проекту Євро-середземноморський інформаційний центр збирав і поширював інформацію, готував матеріали і підтримував веб-сайт англійською, французькою й арабською мовами. Створена для журналістів регіону мережа “Європа для середземноморських журналістів”, допомагала збирати матеріали для ЗМІ з питань діяльності Європейського Союзу та регіонального співробітництва [19].

Пізніше, у 2008 – 2011 рр. ця програма стала здійснюватися у рамках ЄІСП одночасно зі східним проектом ЄС. Новий етап програми, розпочатий у 2008 р., був спрямований на здійснення інформаційних і комунікаційних кампаній, підготовку інформаційних і комунікаційних матеріалів, розвиток взаєморозуміння між ключовими комунікаторами в ЄС і країнах регіону, підтримку подальшого розвитку вільного і відкритого формування думок і свободи слова у країнах Середземномор’я.

Логічним доповненням зазначеної програми стала і реалізація у 2008–2012 рр. регіонального проекту підтримки інформаційного суспільства “Регіональна програма з підтримки розвитку інформаційного суспільства в Середземноморському регіоні (EUMEDRegNet)”. Вона також націлена на підтримку і подальше поліпшення співпраці між Європою і Середземноморськими країнами-партнерами. Очікується, що реформи у сфері розвитку інформаційного суспільства будуть сприяти економічному і соціального розвитку регіону та максимальній взаємодії між двосторонніми і регіональними проектами. Проект також має сприяти регіональній гармонізації політики і пропаганди передового досвіду [27, с. 36].

Регіональна інформаційна і комунікаційна програма Європейського Союзу у 2008–2011 рр. стала підтримувати і

середземноморський, і східний вектор регіональної політики ЄС, маючи загальний бюджет 19 млн. євро (7 млн. євро на східне партнерство, 12 млн. євро на південну співпрацю). Виходячи з того, що інформація, комунікація та діалог – ключові елементи зрілих, вільних і незалежних ЗМІ, вона має на меті “сформувати стійкі комунікаційні мережі і допомогти подальшому розвитку свободи думки і її вираження, забезпечити тим самим внесок у створення атмосфери сприяння діалогу і взаєморозумінню” [26].

66

Вважають, що основна проблема, яка викликала необхідність розробки і реалізації цієї програми, полягає у відсутності усвідомлення та розуміння серед людей території країн ЄСП про ЄС, його політику та відносини з країнами і територіями. Головні труднощі у підвищенні обізнаності такі: доступ до цільової аудиторії, відсутність відповідних інструментів і стратегій і необхідність для ЗМІ та фахівців у сфері комунікації в країнах ЄПС зробити свій внесок у комунікацію [23]. Ця програма покликана допомогти громадянам на всьому просторі Добросусідства більше довідатися та ліпше розуміти ЄС, його політику і відносини із сусідніми країнами, і не лише підвищити поінформованість громадськості про ЄС і його відносини, а також створити почуття причетності і співучасті до євроінтеграційного процесу. Програма містить чотири компоненти, охарактеризовані у таблиці 1.

Таблиця 1

Структура Регіональної інформаційної та комунікаційної програми Європейського Союзу 2008 – 2011 рр.

Зміст діяльності	Мета	Назва проекту	Засоби реалізації
Медійна діяльність	Забезпечення максимальної присутності ЄС у ЗМІ регіону	Діяльність ЗМІ: максимальне розширення присутності ЄС у ЗМІ регіону (Media activities: maximizing EU presence in the region's media)	Робота з журналістами, інформ-агентствами, що інформують громадськість про ЄС, забезпечення інформаційними джерелами, сприяння організації репортажів про фінансування в даних країнах проектів ЄС на телебаченні, радіо, у пресі і на новинних сайтах (Euro-med-news, Window-to-europe, Inter-news – East)

Навчальна та практично-прикладна діяльність	Інтенсифікація інформаційного обміну (має тривати до кінця 2011 р.)	Діяльність з інтенсифікації інформаційного обміну: навчання та створення мереж (Communications Multiplier activities: Training & network building)	Навчання журналістів із провідних ЗМІ регіону, створення регіональних інформаційних каналів і мереж, навчання понад 200 журналістів у чотирьох групах: Близький Схід, Магриб і Ліван, Кавказ і російськомовні країни, а також налагодження та підтримка контактів із більш ніж 500 журналістами
Організаційно-дослідницька діяльність	Обмін і поширення інформації, моніторинг ЗМІ (має тривати до кінця 2011 р.)	Підтримка обміну і поширення інформації, моніторинг ЗМІ (Information and communication support and media monitoring project)	Створення ENPI info centre – інформаційного центру ЄІСП – www.enpi-info.eu , мережі журналістів у сусідніх країнах Європейського Союзу, надання інформації та моніторинг засобів масової інформації
Дослідницько-аналітична діяльність	Стратегічні дослідження та аналіз комунікацій (проект має завершитися в 2011 р.)	Стратегічне дослідження й аналіз комунікацій: вивчення думки й опитування населення (Strategic communications research & analysis: Opinion research and polling)	Вивчення громадської думки шляхом опитування для з'ясування думок і поглядів цільових аудиторій у регіонах, охоплених ЄІСП, з метою визначення оцінки політики ЄС

Складено за: [26].

У рамках програми передбачено систематичне інформування про політику допомоги, яку ЄС надає регіонам. Програма сприяє співробітництву між журналістами й інформаційними агентствами, допомагає створювати стійкі комунікаційні мережі, що сприяють діалогу і взаєморозумінню. А також, передбачалося укласти 12 контрактів щодо теле- і радіопрограм, прес-матеріалів, веб-порталів, спеціальних заходів і акцій регіонального, напіврегіонального або двостороннього виміру.

У рамках досліджуваної програми реалізується кілька основних проектів – у країнах південного регіону, наприклад, “Європа – наш сусід” і “Євромед Новини”, у східному регіоні – “Привіт, Європа”. Спільним для обох територій став проект, спрямований на підтримку

та навчання журналістів із південного Середземномор'я, Східної Європи та країн Південного Кавказу, – Журналістська мережа європейського сусідства, який допомагає журналістам із цих регіонів стати більш поінформованими про Європейську політику сусідства та більше спілкувалися між собою, обмінюватися досвідом і вчитися один у одного.

Реалізація регіональних інформаційних і комунікаційних проектів ЄС в Україні

Низка програм інформаційно-комунікаційного спрямування здійснювалася та здійснюється тепер в Україні. Аналізуючи їх, бачимо кілька різних типів проектів за територією поширення діяльності:

1) регіональні проекти інформаційно-комунікаційного спрямування, спрямовані на всі країни-сусіди ЄС (наприклад, проект OPOL “Опитування суспільної думки і дослідження в країнах і територіях ЄІСП” охоплює всі країни-партнери зовнішнього напрямку регіональної політики ЄС – Східної Європи, Кавказу і Середземномор'я);

2) регіональні комунікаційні програми ЄС, що реалізуються у всіх чи більшості країн східного вектора (наприклад, “Вікно в Європу” діє у чотирьох країнах східного партнерства);

3) регіональні проекти, спрямовані на окремі країни (Програма UA-Kiev: ENPI – мас-медіа комунікаційна кампанія, зорієнтована на Україну і Білорусь);

4) регіональні комунікаційні проекти в рамках інформаційно-комунікаційних бюджетів Представництва Європейської Комісії в Україні;

5) інформаційно-комунікаційна підтримка різноманітних проектів, що реалізуються в Україні за фінансування ЄС і спрямовані на розв'язання проблем у різних сферах життя українського суспільства.

До першого типу можна віднести **Проект OPOL (Opinion Polling and Research) “Опитування громадської думки і дослідження”**, що фінансується ЄС і реалізується в країнах-бенефіціарах Європейського інструменту сусідства та партнерства. Його метою став фактично інформаційно-комунікаційний аудит регіональних програм ЄС, що має сприяти розповсюдженню більш якісної інформації про Європейський Союз і його роль у країнах-партнерах.

У 2009–2010 р. у регіоні ЄІСП-Схід він здійснювався у два етапи. Спочатку на основі інтерв'ю проведено базове дослідження 110 лідерів думки та проаналізовано їхнє сприйняття ЄС та його ролі. Більшість лідерів думки достатньо поінформовані про ЄС. Вони у середньому ліпше поінформовані про ініціативи Євросоюзу та програми у країні та регіоні, ніж лідери думки з інших країн східного партнерства, висловлювали в основному позитивні міркування, за винятком кількох респондентів, що виявили негативну думку.

Більшість респондентів мають позитивну оцінку ЄС і його відносин з Україною, іноді навіть вище середнього для країн ЄІСП. 75% респондентів вважають, що Україна має добрі чи достатньо добрі відносини з ЄС (ЄІСП-Схід – 83%); 52% вважають, що рівень участі ЄС в Україні доцільно (ЄІСП-Схід – 57%); 96% вважають, що ЄС є важливим партнером (ЄІСП-Схід – 89%); 91% бачать у ЄС доброго сусіда (ЄІСП-Схід – 87%). При цьому громадська думка не особливо вірить, що український уряд сприятливий для ЄС, лише 51% респондентів погодилися, що “національний уряд сприяє дії ЄС у країні”.

Найбільш поширеною серед лідерів думки в Україні, яким запропонували відповісти на запитання: “З якою твариною можна було б порівняти Європейський Союз і чому?”, виявилася асоціація: ЄС – “дбайливий захисник, як пес”. Наступними за частотою асоціацій виявилися корова, кінь і слон.

Рівень знань інститутів ЄС і регіональних програм відповідно до ЄІСП-Схід на середньому рівні, але обізнаність про діяльність ЄС у країні найвища в регіоні. Водночас, аналітики зазначають, що є можливості для збільшення цього рівня знань про Європейський Союз, його політику та діяльність у країні. Зокрема, шляхом подальшої активізації комунікаційної діяльності Делегації ЄС, поліпшення можливостей доступу до інформації на місцевих мовах, створенням більш широких можливостей для прямої взаємодії під час семінарів і конференцій, використанням інформації про програми та проекти [25].

На другому етапі опитувалися представники широкої громадськості (опитано 400 осіб). Рівень поінформованості про ЄС серед них нижчий. Тільки третина респондентів (34%) зазначили, що дуже добре (2%) або досить добре (32%) знають ЄС. Проте 62% зізнались, що “не дуже добре знають” або “зовсім не знають” ЄС [9].

До другого типу належить проект (**Window to Europe**) “**Вікно в Європу**”, що почав реалізовуватися з 2009 р. у комунікаційному просторі України. Це інтегрований теле-, радіо- й Інтернет-портал, спрямований на підготовку регулярних теле- і радіопрограм у Україні (а також у Білорусі, Молдові, Росії) про ЄС і його співробітництво зі східними сусідами. Він є частиною фінансованої ЄС інформаційної програми “Медійна діяльність: забезпечення максимальної присутності ЄС у регіоні ЄІСП”.

Керівник Відділу преси та інформації Представництва ЄС в Україні Д. Щюбель виразив сподівання, що “проект “Вікно в Європу” допоможе звичайним українським громадянам, особливо молодим людям, дізнатися більше про Європейський Союз, те, як ЄС допомагає країні здійснювати реформи, що знаходяться в основі європейського вибору України” [18].

70

Крім підготовки серії регулярних телевізійних і радіопрограм місцевими мовами, у рамках проекту функціонує веб-сайт “Вікно в Європу” (**www.window-to-europe.eu**), який надає доступ до незалежних новин і інформації, містить інтерв’ю та дискусії про останні події в ЄС і його співробітництво з країнами-партнерами. У режимі он-лайн можна знайти програми майбутніх передач, скачати відео- й аудіопроекти.

“Вікно в Європу” діє і як інтерактивний портал, і як форум спілкування людей із країн-партнерів і країн-членів ЄС, і виступає як майданчик для відкритих дискусій і цінне джерело інформації для журналістів. Усі медіаматеріали “Вікна в Європу” можна знайти на блозі проекту в Живому Журналі за адресою: **windowtoeurope.live-journal.com**. Телеглядачі та радіослухачі також можуть залишити тут свої коментарі та висловити побажання ведучим програм [18].

Третій тип проектів – **Програма UA-Kiev: ENPI – мас-медіа комунікаційна кампанія, зорієнтована на Україну і Білорусь**. ЄС ініціював комунікаційні кампанії і в засобах масової інформації в окремих регіонах світу. Одна з них була передбачена для України. Зокрема, у 2010 р. був оголошений тендер для проведення медійної комунікаційної кампанії для України і Білорусі з бюджетом 400 тис. євро, розрахований на 15 місяців.

Мета кампанії – допомогти людям більше довідатися про фінансове і технічне співробітництво ЄС-Україна і ЄС-Білорусь через серію щотижневих теле- і радіопередач на медійних ринках

цих країн. У рамках такої програми мали ініціюватися та готуватися щотижневі теле- чи радіопередачі місцевою мовою. Передачі мали бути націлені на широку аудиторію, зокрема, ставити у центр уваги конкретні вигоди допомоги ЄС Україні [11], [29].

Четвертий тип проектів – регіональні комунікаційні проекти в рамках інформаційно-комунікаційних бюджетів Представництва Європейської Комісії в Україні, здійснюються на конкурсній основі [24]. У рамках, наприклад, щорічного інформаційно-комунікаційного бюджету 2009 р. були укладені такі контракти з метою підвищення поінформованості про ЄС. Відносини Україна-ЄС і співробітництво Євросоюзу з країнами-партнерами, подані у таблиці 2.

Таблиця 2

**Інформаційні проекти інформування про ЄС Представництва
Європейської Комісії в Україні у 2009 р.**

Назва проекту	Максимальна. сума контракту	Підрядник
Служба новин ЄС і інформаційної підтримки для ЗМІ в Україні та Білорусі	60000 євро	Інтерньюс-Україна
Підготовка публікацій про ЄС і рекламної продукції для України та Білорусі	60000 євро	FGL Energy
Підтримка мережі Євроклубів в Україні	40000 євро	Наше радіо
Підтримка мережі інформаційних центрів ЄС в Україні та Білорусі	45000 євро	FGL Energy
Організація Днів Європи 2010 р. в Україні	60000 євро	Key Communications
PR-підтримка допомоги ЄС і програм співпраці в Україні	150000 євро	Key Communications
Підготовка і розповсюдження додатків до газети і публікацій про ЄСП і допомогу ЄС в Україні	150000 євро	Комунікаційна група PRT
Підготовка і розповсюдження рекламного фільму про допомогу ЄС Україні	100000 євро	Комунікаційна група PRT
Організація Європейського кінофестивалю в Києві та інших містах України	25000 євро	Art House Traffic

Складено за: [3].

У 2010 р. Представництво ЄС в Україні пропонувало як нові теми для інформаційно-комунікаційних контрактів “Україна-ЄС. Конкурс щодо співпраці і регіонального розвитку серед

старшокласників України”, “Український медіамоніторинг із питань ЄС”, так і традиційні, що повторюються з року в рік – створення та поширення інформаційних бюлетенів, створення новин і інформаційної підтримки для ЗМІ, підготовка публікацій ЄС для України, підготовка рекламної продукції, підтримка мережі Euro-clubs в Україні [6], підтримка мережі інформаційних центрів ЄС, організація Днів Європи [4].

Так, у рамках нового проекту “Україна-ЄС. Конкурс щодо співпраці і регіонального розвитку серед старшокласників України” розпочато конкурс “ЄС-Україна” для учнів середніх шкіл із надання допомоги і розвитку на місцевому рівні [2]. Виконавці Проекту поставили за мету шляхом командного конкурсу “Чи знаєш ти Європу? Допоможи Європі дізнатися про тебе!” виявити та підтримати найбільш обізнану, талановиту, самостійно мислячу молодь, яка не тільки здатна отримати і зрозуміти інформацію, а і формулювати власні ідеї та їх практично втілювати.

72

Продовжуваний проект “Підтримка мережі Євроклубів України” у 2010 році реалізовувався Всеукраїнською радіостанцією “Наше Радіо” та громадською організацією “Євроклуб “Право і Захист”. Він був спрямований на поліпшення організації та підтримку комунікацій міжвітчизняними Євроклубами, надання методологічної та організаційної підтримки вже існуючим і новоствореним Євроклубам для оптимізації їхньої діяльності. Проект мав сприяти допомозі у реалізації інноваційних проектів та ідей Євроклубів щодо діяльності у своїх громадах, ефективної співпраці із ЗМІ та органами самоврядування тощо.

Представництво ЄС в Україні підтримує постійні стосунки з провідними PR-агентствами, які працюють на території України. Так, Агентство комунікацій “KEY Communications” співпрацює з Представництвом з 2004 р. За цей період реалізовано більше 15 комунікаційних проектів, у числі яких – “Підвищення рівня поінформованості журналістів про ЄС” (2004–2006 рр.), “Регіональні Інформаційні Дні ЄС в Україні” (2005 р.), “Підтримка Інформаційних Центрів ЄС в Україні” (2008–2009 рр.), “Дні Європи в Україні” (2009 р., 2010 р.) та інші.

У 2008–2009 рр. і 2010–2011 рр. “KEY Communications” здійснювало проект “PR-підтримка програм допомоги і співробітництва ЄС в Україні”. Його метою було інформування та підвищення

поінформованості громадськості про результати, досягнуті проектами технічної та фінансової допомоги ЄС в Україні. Цільовими аудиторіями проекту були регіональні та національні ЗМІ, органи державної влади, дипломатичний корпус країн-членів ЄС, громадянське суспільство і наукові кола. Агентство випускало кожні два тижні електронний бюлетень для регіональних і національних ЗМІ, де розміщувалися новини й анонси заходів проектів ЄС в Україні. Агентство провело прес-тури в містах реалізації проектів для журналістів, щоб вони з перших вуст змогли отримати інформацію про технічну і фінансову підтримку і побачили своїми очима безпосередні результати проектів. Виїздам журналістів передували брифінги і прес-конференції, на яких ЗМІ отримували базову інформацію про проекти. Для широкої громадськості, органів державної влади, дипломатичного корпусу, громадянського суспільства агентство організовувало виставку і конференцію проектів ЄС у двох найбільших українських містах за участю мінімум 12 проектів.

73

І, нарешті, п'ятий тип інформаційно-комунікаційних проектів. Як уже зазначалося, у рамках регіональної співпраці з ЄС в Україні реалізуються не лише спеціальні інформаційно-комунікаційні проекти, а і здійснюється підтримка різноманітних проектів, що реалізуються за фінансування ЄС. Прикладом діяльності такого роду є інформаційно-комунікаційна складова "Програми прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна". Її буде реалізовано протягом 2007–2013 рр. на зовнішніх кордонах країн-членів ЄС та України. Бюджет програми на сім років складає 68.638.283 євро і фінансується з фондів ЄІСП, комунікаційна програма має бюджет 457000 євро.

Інформаційно-комунікаційна стратегія програми враховує основні принципи ЄС щодо зовнішніх впливів і будується на основі керівництва щодо комунікації та забезпечення видимості діяльності ЄС [14]. Щоб громадськість була поінформована про завдання та результати, зміни і вимоги, які будуть виконуватися в ході реалізації програми або на рівні окремих проектів у її рамках, розроблений план комунікації. Він передбачає підготовку стратегії, цілі плану, визначення цільових груп, участь сторін та їх обов'язки, планування інформаційних і комунікаційних заходів, орієнтовний бюджет.

Загальна мета комунікаційної стратегії полягає у створенні

єдиного публічного іміджу й образу транскордонної ЄІСП-програми співпраці Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна. Для цього передбачено:

- поширювати інформацію про можливості цієї програми та забезпечити прозорість цільової орієнтації програми;
- інформувати широку громадськість про результати й вигоди, отримані від реалізації транскордонних проектів;
- забезпечити працівників адміністративно-управлінських відділів країн-учасниць усебічними знаннями та навичками у практичній діяльності та управлінні проектами з транскордонного співробітництва;
- допомогти потенційним українським партнерам ліпше зрозуміти і включитися у спільну систему допомоги через будь-яку транскордонну оперативну програму або в інший спосіб;
- сприяти створенню широкої мережі комунікацій між потенційними бенефіціарами, виконавськими структурами на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях і широкою громадськістю;
- створити цілісну картину програми та її реалізації на території Угорщини, Словаччини, Румунії і України.

74

Планом передбачена диференціація комунікації за інформаційними пакетами, інформаційними потребами і цільовими групами. Загалом, зміст інформації визначається рівнями комунікації та входить до складу: програми внутрішнього та зовнішнього рівнів комунікації; проектів таких рівнів комунікації, як технічні комунікації між бенефіціарами і партнерами проекту, органами управління, інформаційні та рекламні заходи партнерських проектів.

Цільові аудиторії, на які спрямовується інформаційно-комунікаційна підтримка досліджуваної програми, класифікувалися залежно від: характеру переданої інформації; типів каналів комунікації, які будуть застосовані; їх інформаційних потреб. Відповідно, комунікація перш за все спрямовувалася на потенційних заявників і бенефіціарів, щоб вони правильно і вчасно були поінформовані про можливість фінансування, про конкурси, щоб розуміли адміністративний процес. Другою цільовою групою стала широка громадськість як непрямі бенефіціарії, що мають бути поінформовані щодо результатів і переваг проектів, а також установи, які беруть участь у розробці політики у галузях, пов'язаних

із пріоритетами програми. Інші групи, на які спрямована програма, такі: сторони програми, державні відомства й установи, пов'язані з ЄС, мас-медіа організації на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях.

Програмою передбачена низка інформаційних і пропагандистських заходів, каналів та інструментів впливу, зокрема:

- регіональні та місцеві інформаційні заходи, семінари, практикуми, технічні конференції та круглі столи – сприяють підвищенню досвіду організацій і нових співробітників програми;
- форуми пошуку партнерів – допомагають потенційним аплікантам розробити проекти і знайти партнерів;
- організація подій на початку програми – забезпечує поширення загальної інформації про програми на національному рівні в кожній країні-учасниці;
- організація головного заходу року – рекомендується принаймні один великий інформаційний захід кожний рік, щоб сприяти створенню ключових повідомлень і ліпших практик програми;
- проведення заключної конференції по закінченні програми, яка буде зосереджена на аналізі досягнень.

Комунікаційний план особливу увагу приділяє застосуванню новітніх технологій, зокрема, використанню Інтернету. Ним, зокрема, передбачалося створення спеціального сайту для надання поточної інформації широкій громадськості, потенційним і кінцевим бенефіціаріям. На сьогодні він функціонує за адресою – <http://www.huskroua-cbc.net/ua/>. Тут можна знайти різноманітну інформацію про проект і електронний інформаційний бюлетень, який інформує цільову аудиторію про останні новини Програми, досягнення та розробки; електронна пошта, що надає можливість передати інформацію конкретним цільовим групам.

Комунікаційний план передбачав створення телефонів довіри; гарячих ліній з метою забезпечення професійними консультаціями всіх потенційних і кінцевих бенефіціарів з усіх аспектів програми; телефонних ліній розслідування, що можуть бути доповнені електронною поштою для письмового повідомлення та публікаціями на поширені запитання на веб-сайті для підвищення прозорості діяльності Програми. В рамках програми використовувалися рекламні та інформаційні матеріали: публікації програми, листівки, інформаційні бюлетені та брошури, оголошення, а також друківані

ЗМІ, телебачення, радіо.

Комунікаційний план передбачав і створення символічних іміджевих характеристик програми. Елементи візуальної ідентифікації (логотип, певні кольори і т.д.), гасло програми тепер використовуються на документах, паперових й електронних носіях. Символи мовами власної країни використовують усі учасники проекту.

Інформаційно-комунікаційні заходи передбачалися комунікаційним планом не лише загалом для програми, але і для окремих проектів у її рамках. Для поліпшення якості комунікації кожного проекту розробляються власні логотипи, створюються веб-сайти. Крім того, всі результати проекту (підготовлені матеріали), в тому числі інвестиції, мають чіткі посилання на внесок ЄС і Програми незалежно від джерела фінансування. Це означає, що на всіх проектах мають бути логотипи (наприклад, при проведенні конференцій, семінарів, прес-конференцій, брифінгів, тренінгів і т.д.). Використання ж гасла програми добровільне [22, с. 70–73].

76

У рамках проекту в Україні у жовтні 2010 р. створено Інформаційне представництво Спільного технічного секретаріату Програми прикордонного співробітництва ЄСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна. Завдання Інформаційного представництва – інформування потенційних заявників та інших зацікавлених осіб про умови участі в конкурсах Програми, зокрема, пріоритети і заходи, можливості фінансування та критерії співробітництва. Інформаційна підтримка буде реалізовуватися двома експертами представництва.

Отже, реалізація проектів і програм регіональної співпраці ЄС із сусідніми країнами може бути ефективною лише при їх адекватній інформаційній і комунікаційній підтримці. До складу проектів мають входити цей аспект, зокрема до плану роботи й організації заходів. Це потрібно для інформування цільових аудиторій про мету й завдання проектів, можливості участі у них, їх результати і наслідки. У досліджуваних інформаційно-комунікаційних проектах також максимальновраховується специфіка країн-сусідів південного і східного регіонів партнерства з ЄС, що дозволяє відповідно реагувати на потреби конкретних територій і проблем, які цікавлять у цих країнах європейських партнерів.

Інформаційно-комунікаційні заходи можуть не лише сприяти досягненню цілей проектів і програм, а і створювати їх позитивний імідж, підвищувати рівень довіри до них та євроінтеграції загалом.

Забезпечення максимальної поінформованості про регіональне партнерство, його позитивне сприйняття і розуміння має здійснюватися на всьому просторі європейського Добросусідства, зокрема і в українському комунікативному просторі.

Джерела та література:

1. Гоуле Р. Европейская региональная политика: источник вдохновения для стран, которые не входят в ЕС? Применение принципов и обмен опытом / Р. Гоуле. – Office of the Official Publications of the European Union, 2009. – 16 с.

2. Євросоюз-Україна. Конкурс для старшокласників “Чи знаєш ти Європу? Допоможи Європі дізнатися про тебе!” – Режим доступу: <http://www.euro-konkurs.org.ua>.

3. Информационные и коммуникационные конкурсы в 2009 году. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/more_info/info_comm_tenders/2009_en.htm.

4. Информационные и коммуникационные конкурсы в 2010 году. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/more_info/info_comm_tenders/index_en.htm.

5. Наши соседи: панорама региональных программ и проектов в странах Восточной Европы. – Брюссель, Европейская Комиссия, Бюро сотрудничества EuropeAid, 2010. – 56 с.

6. Опис проекту “Підтримка мережі Євроклубів України у 2010 році”. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/documents/press_releases/support_to_the_network_of_euroclubs_project_description.pdf.

7. Про проект “Інструмент Європейського Сусідства та Партнерства – ІЕСП”. – Режим доступу: <http://www.enpi.org.ua/ijesp/pro-ijesp/>.

8. Региональные проекты. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/main.php?lang_id=471&id_type=2&id=417.

9. Спокійний та цивілізований, як пес. Серія: Сприйняття ЄС у сусідніх країнах-партнерах. – Режим доступу: [http://www.enpi-info.eu/files/interview/a110070_ENPI_Ukraine\(EUprcpts\)EAST\(UA\).v.4.pdf](http://www.enpi-info.eu/files/interview/a110070_ENPI_Ukraine(EUprcpts)EAST(UA).v.4.pdf).

10. Східне партнерство. {SEC(2008) 2974}. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=227401910&cat_id=223345569&ctime=1247064584304.

11. Тендер по медийній комунікаційній кампанії для України та Білорусі. – Режим доступу: <http://www.enpi-info.eu/main->

east.php?id=225&id_type=10.

12. Citizens' awareness and perceptions of EU regional policy. Analytical report. Flash Eurobarometer 298 – The Gallup Organization. – Publication: September 2010. – 95 с.

13. Commission Decision of 17/3/2010 concerning the adoption of a financing decision for 2010 in the framework of the Pilot project “Enhancing regional and local cooperation through the promotion of EU regional policy at a global scale” to be financed under budget line 13 03 23. C(2010)1563. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/tender/pdf/official/decision2010_enhancing_cooperation.pdf.

14. Communication and visibility manual for European Union external actions. July 2009. – European Communities, 2009. – 44 с.

15. ENPI Eastern Regional Strategy Paper for 2007 to 2013. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_eastern_rsp_en.pdf.

78 — 16. EU Common Strategy for the Mediterranean Region. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15002_en.htm.

17. EU Strategic Partnership with the Mediterranean and the Middle East. – Режим доступу: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Partnership%20Mediterranean%20and%20Middle%20East.pdf>.

18. EU-funded information campaign opens a “Window to Europe” for Belarus, Moldova, Russia and Ukraine. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=18476&id_type=1.

19. Europe for Mediterranean Journalists. – Режим доступу: <http://www.eu4medjournalists.eu/index.php/project/about>.

20. European Neighbourhood and Partnership Instrument Eastern Regional Programme Strategy. Paper 2007 – 2013. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_eastern_rsp_en.pdf.

21. European Neighbourhood Policy Strategy Paper. Brussels, 12.5.2004. COM(2004) 373 final. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf.

22. Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine Cross-border Cooperation Programme 2007-2013. Joint Operational Programme. – European Union. – 97с. – Режим доступу: http://www.mdrl.ro/_documente/coop_teritoriala/granite_externe/hu_sk_ro_uk/Hungary_Slovakia_Romania_

Ukraine_Cross_border_cooperation.pdf

23. Impact evaluation of the ENPI – Regional Information and Communication Programme. – Режим доступу: http://www.aca-expertise.com/aca_frameworks/framework_2009-11-23_13-56-04.doc.

24. Information on tenders in 2009. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/more_info/info_comm_tenders/2009_en.htm.

25. Opinion Polling and Research in the ENPI Countries and Territories (OPPOL). Country report on the baseline studies, Ukraine. 14 December 2009. MWH47501381.017 rev. 1. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/ukraine_bls_final_en.pdf.

26. Regional Information & Communication Programme. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/mainmed.php?id=247&id_type=10.

27. Regional Programme to support the development of the Information Society in the Mediterranean Region // Our Neighbours: Panorama of Regional Programmes and Projects in the Mediterranean Countries European Commission. EuropAid Cooperation Office. Centralised Operations for Europe, the Mediterranean and Middle East. B-1049. – Brussels, 2010. – 64 с.

28. Regional Project List. Ukraine. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/main.php?id=18293&id_type=4.

29. UA-Kiev: ENPI – mass media communications campaign on EU-Ukraine and EU-Belarus assistance 2010/S 88-130766 Belarus (BY), Ukraine (UA). – Режим доступу: <http://ted.europa.eu/TED>.

30. Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours. Brussels, 11.3.2003 COM(2003) 104 final. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf.